

SUMARI

3:34.....	11
La necessitat de l'espera.....	23
Quan l'escalfor torna.....	35
El tercer crepuscle.....	49
Al compàs d'un tros de samfaina.....	61
L'Emma va anar al mercat.....	71
<i>Prima colazione</i>	79
Temps de fer bullir l'olla.....	89
Mig matí, sense dir res.....	99
El dinar és a taula.....	109
Becaina.....	117
Llum de tarda.....	127
Capvespre.....	139
Un banquet, que diria Plató.....	149
L'hora bruixa.....	163
3:34.....	171
Agraïments.....	179

UN ESPETEC LA DESPERTA. ES PALPA el pit i el ventre i l'entrecuix, i després passa les mans obertes per un rebregat llençol de fil blanc que és com un magma d'arrugues i plecs, i, obsessiva i desesperada, també ho fa sota el seu cos, encara mig inert. Nota que el pols li va a mil i que té els sentits agitats i els llavis tremolosos. Resta quieta, amb els ulls clucs, i a poc a poc recupera la consciència: “Tranquil·la, dona, que el quadern negre el vas deixar al calaix del pa, ben amagat; calma't, o és que no recordes que aquests dies l'has hagut de menester? Ja el desaràs després, no passa res, tranquil·la”, es diu mentalment. I en veure que el malson s'esfuma, que la velocitat del batec del cor s'esmoreix i que el seu estat es normalitza, obre els ulls.

Entrelluca, a mà dreta, més enllà de la foscor, uns números vermells titil·lants. Els mira fixament. Espera uns segons i la minuteria cau amb un cop sec, clec: dos quarts i cinc de quatre. Es mig incorpora sobtadament, es recull la cabellera cap una vora i recolza el cap i una part del coll posterior, llarg, musculós i esvelt, al capçal de barrots del llit de matrimoni que l'acull des de fa un any. El gran llit. El llit antic dels pares, que abans ja fou dels avis, per part de mare, i dels besavis. El llit on potser, gairebé segur, ella mateixa va ser concebuda.

El llit on el seu pare va morir avui fa dos anys, i on ella voldria morir, però no pas encara, quan toqui, d'aquí a una eternitat. El llit dels sortilegis furtius.

—Deu haver estat un tro —pensa en veu alta, ara ja despreocupada.

L'instint li fa dirigir la mirada cap a una finestra que mai no cobreix amb cortina, ni amb persiana, ni amb finestró; li agrada viure al ritme de la vida vertadera, cada instant del dia i de la nit, xuclar la llum que ve de fora i també els misteris de la foscuria. Ho fa sense por ja que la finestra, que dona a un gran mirador, revestit d'aquella rajola vermella terracota tan típica, queda lluny de les mirades indiscretes dels veïns.

Un bri d'aire fresc entra per una escletxa de la mateixa finestra, que ahir va deixar entreoberta. Però ara un llamp curt i sec, el llamp que esperava, li fa apartar la mirada de la nit. Aprofita els segons de llum sobtada per contemplar-se els dits descotxats dels peus, i es veu, per uns moments, unes ungles esmaltades de negre que, en apagar-se la llum, es confonen amb l'espai. “Necessiten uns retocs”, pensa, ara en veu molt baixa, imperceptible. Gira el cap i una llambregada al coixí incòlume del costat li confirma que està sola, com quasi sempre a aquesta hora.

Escodrina ràpidament el seu voltant i espera amatent fins que el tro ressaguer tanqui el cercle; i quan arriba, greu i sord, dedueix que la tempesta encara trigarà. Com quan era petita i buscava, esporuguida, el refugi imaginari, l'aixopluc i l'escalf d'un pare que creia protector. Li pujava a la falda, s'encastava al seu ventre, acoblava el cap al seu coll, i comptava; comptaven en silenci la distància, sempre massa curta, entre el llamp i el tro. I quan tronava, ell l'emboïllava amb uns braços magnètics, potser massa imantats. Els nota intensament, els braços forts del pare; nota, ara mateix, la pressió dels braços sobre el seu pit.

La mirada de l'Emma fa via i s'enfila cap al sostre, però l'atenció queda suspesa a mig camí, on veu que suren tot de partícules colores desordenades que es mouen, es ressituen i volen construir, a poc a poc, alguna forma recognoscible. Una imatge vaporosa li sobrevé en el llindar de la consciència, i, a mesura que els seus ulls es desentelen, es fa nítida, com si flotés en una dimensió obliqua, o potser fractal. Es deixa engalipar pel miratge i el temps es tergiversa; tot transcorre de manera immesurable, i tot va més enllà de l'autonomia de la voluntat de l'Emma, que resta immòbil i deixa que el que hagi de passar, passi.

I el que passa és que un nou llamp persistent i un pèl impetuós il·lumina les partícules de somni i les fa més tangibles. Avui veu projectada la topologia d'un ou al damunt d'una llesca de pa torrat. De l'ou comença a regalimar un líquid espès, groguenc i una mica esponjós. Entre l'ou i la torrada apareixen superfícies verdoses, amorfes i desordenades, que semblen fulles tendres d'espínacs, plenes de ramificacions nervioses anàrquiques que conflueixen en un peduncle discret que a vegades sobresurt per la vora de la torrada. Un pinyó marronós s'estimba des del damunt i es precipita al buit, i és com si la seva olor torrefacta s'escampés arreu. La seqüència es construeix amb rapidesa, però de manera discontinua, com aquells dibuixos de l'est d'Europa en els quals els moviments no eren uniformes, sinó sincopats i cadenciosos, com si seguissin la pauta d'un diapasó embogit. Les menges s'estabilitzen just al centre d'un plat blanc i rodó. Al voltant apareixen patates a trossets, enrossides, que conserven la pell violeta on s'enganxen brins de romaní que emanen olor de marge. Una aroma uniforme brolla i remunta, o millor dit, tomba cap als narius de l'Emma: el romaní de les patates es barreja amb el perfum enganxifós de la mantega de la salsa esponjosa, que "deu ser una holandesa", pensa, i amb l'olor atapeïda del rovell d'ou, i també, al final, amb el tènue socarrim de la torrada.

Una mica teatral, aixecant els braços i obrint els palmells de les mans, fa com si volgués abastar la composició i, amb to declaratiu, fa un crit sec:

—Ous florentins! —i tanca els ulls, i espera.

Ensuma fort per no deixar ni rastre de partícules olores en suspensió; i ara somriu de bat a bat en percebre que n'està impregnada. Quan torna a obrir els ulls, la imatge i l'aroma, tot plegat, es clivellen pausadament fins que s'esvaneixen sense deixar rastre aparent, com ho ha fet el malson d'abans.

Ja no és com al principi dels miratges matutins sobrevinguts, quan l'Emma quedava consternada, esgotada, desolada, i es llevava sense forces ni ganes de fer, perquè no entenia res. Amb el temps s'hi ha anat avesant, ho ha anat comprenent, i paint; i la irrupció ara la viu com una rutina més de la seva nova existència, que és la d'una vida rejuvenida que va inaugurar avui fa just un any, o, fet i fet, seria més precís dir que en fa gairebé dos, quan va prendre possessió de la casa, de la cambra i del llit. Des de fa temps, els miratges els entoma com una revelació premonitòria, i sap que algunes persones en treuen rèdit, al voltant d'una taula, en forma de queixalada.

La revelació fa que es desvetlli del tot. I ara, entre el cap i els barrots del llit, col·loca un coixí de pell de préssec, gruixut i voluminós, que rescata del terra. Ha estat ella mateixa qui, involuntàriament, l'ha llençat fa uns instants, després d'haver-hi dormit abraçada, amarant-lo del seu propi perfum corporal. Un cop hi acomoda el cap, es gira noranta graus, recolzant tendrament la seva galta sobre el préssec del coixí, i el contacte lleu del nas amb el vellut perfumat que l'agombola fa que, en olorar-se a si mateixa, se senti una mica acompanyada.

Un nou llampec torna a il·luminar la cambra, i els ulls de l'Emma s'encaminen cap a la foto que hi ha al mig del xifonier, al costat del finestral mig obert. La llum del llamp refulgeix i es perllonga. A la foto s'hi veuen un pare empo-

lainat, superbiós i de mirada inquisitiva, l'Eusebi Bruch, una mare feliç i somiatruites, la Conxa Vilà, i les tres germanes quan eren petites. La més bufona i desinhibida és la Maria, la gran, que és com una espurna. La que fa cara d'anar a la seva és la Clàudia, la mitjana, la de mirada més eixuta i angulosa, i potser pragmàtica. I ella, l'Emma, la petita, amb cabell curt, galtes arrodonides i vermelles, celles gruixudes, borrissol sota el nas i mirada fugissera, però que fuig cap endins, és la que sembla un nen.

Es capfica en la foto, l'observa i, sobretot, es mira a si mateixa amb persistència. Somriu d'esma. Quina ràbia que li feia, que li diguessin nen: "Ai que guapo, mira quins ulls més intensos, aquest nen, són com els del pare", "què, nen, voldràs portar els negocis del papà, quan siguis gran?", i coses previsibles, llocs comuns, per l'estil. Mai no responia, i així fou com es va anar guanyant la condició d'esquerpa. Per acabar-ho d'adobar, el pare sempre es va resistir a foradar-li els lòbuls de les orelles. "Què representa això de ferir el nostre cos, creat per Déu Nostre Senyor?", deia quan la mare al·ludia a unes arracades per embellir-li una cara tan plena d'ambigüitats com de somnis. "És que és de rucs, vosaltres ho trobeu normal?", insistia, i s'emparava en el fet que era un dels seus grans principis, com un dogma, al mateix nivell que anar a missa de dotze els diumenges o pagar les factures quan toca. Amb les germanes grans havia cedit, encara massa ocupat amb el seu negoci puixant, els hotels, però amb l'Emma, potser per representar l'últim tren, es va mostrar intransigent. I és que havia desitjat tant, un hereu! Potser per això era tan rígid i intolerant, en aquest tema. L'Eusebi Bruch sempre s'havia esforçat a presentar-se com un home ferm, recte i manaire, però també era un bon argumentador, tant amb la paraula com amb el gest, i així, amb aquesta postura ambivalent, sempre acabaven predominant els atributs d'un seductor que esbossava un atractiu visceral, una mena d'estela que absorbia

qui l'envoltava; una estela que l'Emma intueix, encara avui, dins dels ulls vius i penetrants del pare de la foto del xifonier. Perquè, diguem-ho tot, a l'Emma, sense mai confessar-ho, en el fons li agradava que la comparessin amb el pare. I avui, d'amagat, i mai ho admetrà, encara l'afalaga.

La llum del llamp s'apaga, però la foto familiar conserva una aura enigmàtica que dimana del marc platejat, com si una mena de pols d'estrelles quedés suspesa al seu voltant. És com l'hora màgica del conte de Dahl quan, de nit, les coses fantàstiques ressurgeixen i s'apoderen d'objectes i de persones, de fets i de pensaments, i és com si ara l'Emma conculqués el precepte de viure-ho amb els ulls clucs, dormint i, per tant, somiant. Però ella no sembla disposada a elidir ni un segon de l'encanteri. Per això, en moments prodigiosos com aquest, espera que el temps pretesament factual transcorri, per capbussar-s'hi, impregnar-se'n, i no perdre's l'influx de ni una sola de les partícules portentoses que l'abriguen. És un moment fabulós en què els desitjos es barregen amb els records i els somnis amb els fets: present i passat, conscient i inconscient, tot és la mateixa cosa.

A vegades sembla com si mai no s'adormís del tot per por que el somni o la funció s'esfumin. O potser seria més precís dir que mai no vol despertar, perquè tem descobrir, si el teló cau, que ella continua al bell mig de la gran ensulsiada: rodola lentament per l'escala de casa, que és com un barranc insondable, i, del voltant, de les parets i del sostre, es desprenen roques de foc que l'avancen fregant-li l'ànima, i al final de l'escala, la cuina, el seu refugi, és impossible d'albirar. Potser és pel pensament negatiu que reapareix de manera intermitent, per aquesta ambivalència, que s'ha aferrat tant a la Xantal, la seva crossa inevitable. I potser és per això que, en moments de dubte com aquest, quan transita pel llindar de dos mons tan extrems, tots dos igual de propis i que es van entrellaçant, és quan hi pensa; i ho fa per necessitat, i també

per devoció: “Per què no, Xantal? Què t’impedeix de venir, avui? Que no ho veus que aquest vespre et necessito?”, es diu, mirant d’esquitllentes cap al sostre, cap als ulls inquisidors que conformen el llum que en penja.

S’incorpora del tot i s’asseu al llit, tocant de peus a l’estora. Un pit juganer li surt per la vora dreta de la camisa de dormir, i la fresca de l’albada fa que el mugró que li ha quedat a l’aire recreixi. Somriu amb nostàlgia sobtada, i se l’amaga. “Estic a mig gas, com la meva pitrera”, es diu amb ganes o amb necessitat de fer-se befa.

S’habitua a la nova foscor. I mentre el pare jovenívol de la foto la mira, ella gira el coll i fa com si el contemplés ajaçat al costat esquerre del llit, que continua sense desfer. I el veu vell i vençut en els seus darrers dies d’agonia, i n’ensuma l’olor final. Perquè tal dia com avui, fa dos anys, l’Eusebi Bruch hi va morir enllitat, aquí mateix.

—Com t’enyoro, pare —li diu a la silueta imaginària, enfonsada en el llit—, però, que bé que no siguis aquí! —pensa l’Emma en veu alta, una mica avergonyida, una mica convençuda. I ara s’adreça al pare de la foto:— Si em sentíssis!

I somriu. Ho fa perquè recorda la màgia del comiat. Va ser trist, sí, però singular, com era ell, que, quan volia, feia que les coses i els fets esdevinguessin memorables. Va ser l’Emma, qui va obrir el sobre que els havia entregat l’advocat de la família el mateix dia del decés, i qui el va llegir en veu alta. El darrer punt els va fer arrencar un somriure a tots, perquè tothom li havia sentit a dir algun cop. També hi constaven altres detalls que l’endemà s’anirien acomplint fil per randa: tot allò de ser cremat, la roba que volia vestir, el sermó del mossèn, el taüt, la làpida, la música i, fins i tot, les línies mestres del panegíric que hauria de llegir en el púlpit de l’església parroquial la germana gran. Tanmateix, el dia de l’enterrament ningú no va gosar mencionar l’excentricitat del darrer punt de les últimes

voluntats de l'Eusebi, però el cas és que, el dia abans, l'Emma havia posat a la nevera quatre ampolles de Recaredo, reserva particular del 2002, mentre recordava les paraules finals que el pare havia deixat escrites de pròpia mà: "i quan tornin de la cerimònia i passin per davant de casa, feu-los entrar, i que..." I ara l'Emma es reclina enrere, recolzant els palmells sobre el llit mig desfet, i mira cap al sostre, i ara sí que la seva visió arriba fins al final, fins al llum dels mil i un ulls, i es fixa en dos ulls molt concrets. I prem els punys amb la força que li dona el record, i els clava en el llit, i els hi enfonsa.

Quieta, amb els punys fermes, enumera la frescor de la marinada. S'esperona i es rebel·la contra les seves pors intrínseques, perquè reviu i s'adelita del record, quan va sortir al carrer per tancar els porticons del replà del cancell, ja que tots els familiars havien tornat de l'església i no esperaven més visites. En aquell moment passaven pel davant la Sisca i la Roser, que sabia que havien anat a l'escola amb la mare, i que de joves havien treballat totes dues fent habitacions a la fonda, quan la mare també les feia. "Passeu un moment", els va pregar. I un cop dins, davant la resta de la família, els va atansar una copa, va encetar una de les ampolles que havia guardat a la nevera, i els en va servir un cul. També va mig omplir la seva. "Pel pare", va dir l'Emma. Les dones, en veure que les miraven amb expectació, després de restar silencioses uns segons, van improvisar un brindis. "Per un cabut de paladar selecte", va dir la Sisca, que era la peixatera del mercat, sense pensar-s'ho dos cops. "Per un home molt persistent", va mussitar la Roser, que tenia una gestoria i que l'havia patit de ben a prop per quadrar els comptes anuals. La Maria i la Clàudia, que feia anys que vivien lluny, van somriure per la gosadia. Les dones van marxar pensant que la família Bruch havia embogit. "Us acompanyo en el sentiment", van dir l'una darrere l'altra. I l'Emma les va acompanyar a la porta. "Feu-ho córrer", va dir, eixuta. I ara, mirant de cua d'ull l'ombra de la foto, provocada per un nou llamp, li diu al coixí del costat:

—Quins pebrots que tenies, Eusebi Bruch!

El llamp, més elèctric i enlluernador que els d'abans, li fa crepitatar les neurones, que nota bullir. Es tomba i s'acotxa fins el cap amb el llençol i s'arrepapa al llit per protegir-se, no sap gaire de què, com quan era nena i també adolescent; i ara enfonsa ben fort la nuca al coixí de pell de préssec, el del costat, el del pare. El pensament esdevé un garbuix de present i de passat tot alhora, i es continua veient a si mateixa rebel·lant-se, com un impuls inevitable. Es veu al cancell, amb la tarda començant a caure i el cel una mica enrarrit. Quan acomiadava les dues dones, passaven per l'altra vorera l'alcaldesa i la seva cosina, la que ven vins al celler del poble. L'Emma va tornar a brindar "pel pare". La Maria i la Clàudia, aquest cop, també la van acompanyar amb la copa de cava. "Quin gat que agafarem", li va dir l'una a l'altra. "Pel malparit de l'Eusebi, com em va fer patir!", va brindar l'alcaldesa, sorneguera, però amb un to de veu respectuós. "Pel millor degustador de vins del nord del Maresme", va dir la seva cosina, recordant les llargues converses que havia tingut amb l'Eusebi sobre els vins que tastaven plegats. La notícia es va escampar pel poble i els més agosarats van acudir a la casa pairal de la família Bruch Vilà per fer acomplir el desig estrambòtic del senyor Eusebi. La vesprada es va convertir en romeria. Entraven, brindaven i marxaven satisfets d'haver buidat el pap. Hi anaven per parelles i es notava que portaven el brindis preparat. Alguns amb mala bava. D'altres es mostraven més timorats. I tots parlaven amb respecte i amb una por residual que devia ser provocada pel temor a la presència material de l'esperit de l'Eusebi. La resta de família s'hi va anar afegint amb comptagotes, fins i tot els més grans, i també els que havien vingut de Vila-robau, el poble d'on era originari l'Eusebi Bruch. Escoltaven les arengues dels vilatans, encuriósits o amb un pèl de ràbia, brindaven i es mullaven els llavis. L'Emma s'ocupava d'esbandir les copes per als següents que vinguessin. I a l'últim brindis,

que ja només van fer els familiars presents, la Conxa, sense dir res, també va alçar la copa. “Tants anys tocant els ous, i al final ha aconseguit que el recordem amb un regust de cava”, va salmodiar la Clàudia. “I dient-li a la cara el que et sembla”, va respondre la Maria. “Quins pebrots que tenies, Eusebi Bruch!”, va acabar pensant l’Emma quan, ja negra nit, va tancar els porticons del cancell, amb el cos del pare fet cendres, abandonat al crematori. I avui, malgrat la foscor, amb el record de l’esperpent i la imatge del seu pare fora de casa, ara ja reposant al cementiri, torna a mirar el costat buit del llit, i li ve una esgarripança. I es desvetlla del tot.

Es gira i es regira i decideix que ja no s’adormirà perquè mil coses li fan nosa i una expectativa poderosa l’excita. Una per sobre de totes.

“Un banquet, que diria Plató; un festí, que diria Babette”, remuga per dins remoyent el llençol que, arrugat sota seu, sembla una munió de dits allargassats que la volen capturar. “Comunió, caram, comunió”, s’insisteix. I així, una mica esvalotada, l’Emma anticipa el batibull: s’encomana al seu somni i engega la xerrameca, com cada matí.

—Amb mi, em sembla que..., aviam... diria que som catorze, per sopar. Vinga: la mare, el Candru, les nenes, quatre, el cosí Marcel, el Josep Anton, i el parell de petardets de l’escola de cuina, vuit, la peixatera, els Klose, onze, i la Consol, ei, i jo. Tretze! Quin malastruc! Va Xantal, vine tu també, hòstia! Per què no vens?

En imaginar tota aquella gent a casa seva, asseguts a taula, expectants, s’esvera. I ara, amb tanta excitació, abandona la mirada mig despòtica mig amorosa que prové del llum fet a base d’ulls que penja del sostre, palpa amb les mans obertes les arrugues del llit, i les allisa fins fer-les desaparèixer. Es posa en marxa.

Aquesta obra fou guardonada amb el XXX Premi Literari de Novel·la Breu Ciutat de Mollerussa 2018, organitzat per l'Ajuntament de Mollerussa. El jurat estava format per Josep Borrell, president, Pep Coll, Lluçia Ramis, Albert Vilaró i Diana Solé.

© Jaume Aubanell Cama, 2018
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2019
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: gener de 2019
ISBN: 978-84-1303-048-7
DL L 6-2019
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.